

sustainable development, enterprises adopt modified business strategies, taking into account environmental and social factors in such models. We discuss major changes in international companies' strategies related to the transition to corporate social responsibility in the context of sustainable development

Key words: *Sustainable development, business models, sustainable development, Sustainable Development Goals (SDGs), business organizations.*

Данилевич Н.С. к.т.н., доц.
доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
n.danilevych@gmail.com

ПРАКТИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Проаналізовано погляди на корпоративну соціальну відповідальність бізнесу. Розглянуто розвиток та найпоширеніші практики впровадження корпоративної соціальної відповідальності на підприємствах України. Визначено напрями для подальшого розвитку КСВ у компаніях в Україні.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, бізнес, суспільство, європейська інтеграція, корпоративна культура.

Актуальність. На сьогодні розвиток ринкових відносин ставить перед підприємствами нові умови діяльності, в яких передбачається орієнтуватися не лише на свої власні внутрішні інтереси, а і суспільства. Під впливом діяльності громадських організацій, активного населення, яке піклується якістю життя, акценти своєї діяльності підприємствам необхідно зміщувати саме в цьому напрямку.

Постановка задачі (мета). Під час перехідної економіки соціальну відповідальність було покладено на державу. Сьогоднішні умови функціонування, націленість на європейський розвиток вимагає запровадження корпоративної соціальної відповідальності на українських підприємствах та ведення соціальної звітності.

Результати. На сьогодні корпоративну соціальну відповідальність розглядають як просування практики відповідального бізнесу, який одночасно приносить бізнесу і суспільству та сприяє соціальному, економічному і екологічно стійкому розвитку шляхом максимізації позитивного впливу бізнесу на суспільство та мінімізацію негативного впливу [1, с.83].

Корпоративна соціальна відповідальність означає досягнення комерційного успіху шляхами, що цінують морально-етичні принципи співтовариства й навколишнє середовище. У більш широкому розумінні під корпоративною соціальною відповідальністю слід розуміти відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, споживачів, працівників, партнерів, активну соціальну позицію компанії, яка полягає у гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем [2, с.265].

Ініціаторами розробки та впровадження програм корпоративної соціальної відповідальності виступають окремі підприємства, діяльність яких у даній сфері традиційно визначається через філантропічну модель, тобто підприємства діляться частиною прибутків, інвестуючи її на суспільно-корисні ініціативи (наприклад: розвиток освіти, медицини, наукові дослідження).

При цьому діяльність підприємства у даній сфері визначається внутрішнім кодексом корпорації та особистими перевагами її керівників чи власників. Держава ж за допомогою різного роду пільг лише стимулює підприємства до вкладення коштів у ту чи іншу сфери діяльності [3, с.102].

Розвиток корпоративної соціальної відповідальності в Україні має коротку історію, і тому ще надто рано говорити про формування в нашій державі власного цілісного підходу щодо запровадження практики соціальної відповідальності на вітчизняних підприємствах.

Однак, базуючись на результатах емпіричних досліджень, що проводилися різними установами та організаціями у даній сфері, можна визначити основні риси, характерні для сучасного етапу розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні.

А.М. Колот пропонує такий погляд на еволюцію наукової думки з проблематики соціальної відповідальності бізнес-структур:

- базова концепція корпоративної соціальної відповідальності (1950-1970 рр.);
- концепція корпоративної соціальної сприйнятливості (КСС) (1970-1990 рр.);
- концепція корпоративної соціальної діяльності (КСД) (1980-2000 рр.) [4].

Дослідження свідчать, що основну діяльність керівники українських підприємств спрямовують на підтримку та відтворення робочої сили, її професійне вдосконалення та розвиток. Поставлені завдання досягаються через офіційну виплату заробітної плати відповідного рівня, розвинуту систему премій та заохочень, надання оплачуваної відпустки, можливості оздоровлення у санаторіях та будинках відпочинку, надання додаткових вихідних днів матерям неповнолітніх дітей, навчання співробітників, підвищення кваліфікації за рахунок підприємств [5, с.44].

В результаті масштабних досліджень теорії та практики КСВ А.М. Колот приводить широке тлумачення даної концепції як «раціональний відгук організації на суперечливі очікування заінтересованих сторін (стейкхолдерів), спрямований на стійкий розвиток компанії. Це відповідальність тих, хто приймає бізнес-рішення, перед тими, на кого ці рішення націлені. За своєю суттю корпоративна соціальна відповідальність – це імplementований у корпоративне управління певний вид соціальних зобов'язань (здебільшого добровільних) перед працівниками, партнерами, інститутами громадського суспільства і суспільством у цілому» [6, с. 6].

В Україні основним стимулом запровадження практик КСВ у вітчизняному бізнесі є моральні міркування, а головними перешкодами для впровадження політики соціальної відповідальності представники компаній називають недостатню кількість фінансів, нестабільну політичну ситуацію в державі, податковий тиск з боку органів української влади, військовий конфлікт з Росією на сході України та недосконалість нормативно-правової бази країни, яка б сприяла ефективній реалізації цієї діяльності. Важливим завданням для українських підприємств є формування корпоративної культури та етики, вироблення її принципів і залучення до неї персоналу.

За результатами дослідження, проведеного в Україні на замовлення Центру «Розвиток КСВ» у 2018 році в рамках проекту «Розбудова потенціалу Національного контактного пункту з відповідальної бізнес-поведінки», що реалізувалося за підтримки Посольства Королівства Нідерландів в Україні охопило 400 респондентів та було підтримано компаніями ДТЕК, Syngenta і МСЛ було висвітлено наступні дані.

Найпоширеніші практики впровадження КСВ у компаніях в Україні:

Трудові відносини: підвищення зарплати, виплата «білої» зарплати та премій. Майже половина компаній дають працівникам можливість працювати за гнучким графіком та реалізують програми з підвищення професійного зростання, розвитку і поліпшення умов праці персоналу.

Антикорупційні практики: понад третина компаній не давала хабарів за розв'язання бізнес проблем, і така ж їх частина готова віддати частку прибутку на ефективну боротьбу з корупцією.

Екологічна відповідальність: впровадження енерго-зберігальних технологій та програми сортування й утилізації відходів. Третина опитаних компаній не здійснювала заходів із збереження довкілля.

Відносини зі споживачами: підтримка якості продукту компанії, надання правдивої інформації та реклами, тренінги для персоналу з питань обслуговування споживачів, розроблена система управління скаргами та «гаряча лінія» (контакт-центр) для споживачів.

Розвиток регіонів: виділення коштів на благодійність та допомога в благоустрої території, інвестиції в розвиток регіону, допомога воїнам АТО й мешканцям зони АТО [7].

Загалом результати дослідження засвідчили, що програми/заходи з КСВ в українських компаніях не мають стратегічного характеру, розвиваються здебільшого під впливом керівництва компанії. Позитивним фактом можна вважати те, що у чверті компаній програми КСВ розвиваються на основі ідей співробітників. Більше половини українських компаній не мають загально корпоративних інструментів реалізації політики КСВ [7].

Українські підприємства не мають добре відпрацьованого менеджменту діяльності у сфері корпоративної соціальної відповідальності, у них не налагоджена функція контролю впровадження соціальних програм. Моніторинг цільового використання коштів та результатів впровадження соціально-економічних програм поки що не набув значного розвитку. Не розвиненою залишається і практика підготовки соціальних звітів. Значна частина українських підприємств ніколи не розробляла подібні звіти, а ні у вигляді самостійного документу, а ні як частини загального звіту підприємства.

Згідно із розробленою «Стратегією сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 року» стратегічна цінність розвитку КСВ українських компаній зумовлена такими факторами:

1. Низький рівень усвідомлення суспільством ролі бізнесу.
2. Правовий нігілізм і деформація правової свідомості.
3. Низький рівень розвитку корпоративної культури вітчизняних організацій.
4. Термінологічна невизначеність.
5. Закрита звітність українських компаній для широкого загалу.
6. Суперечливе врахування інтересів стейкхолдерів КСВ [8].

Висновки. Успішний розвиток бізнесу - завдання складне, вимагає дотримання ряду необхідних умов. До них можна віднести фінансову стабільність, оригінальну бізнес-ідею, товар або послуги, які користуються попитом та кваліфікований персонал. Одним з найважливіших вимог до бізнесу є корпоративна соціальна відповідальність. Ініціативи компаній в цьому напрямку високо цінуються зацікавленими групами, а також багато в чому визначають успішність ділової активності. У зв'язку з європейською інтеграцією та прагненням до повноцінного виходу і функціонування українських підприємств на світовій арені, вітчизняним організаціям необхідно орієнтуватись на дотримання відповідних нормативних документів, розроблених міжнародними спеціалізованими організаціями. До таких документів можна віднести офіційні стандарти спеціалізованих організацій, таких як Всесвітня організація зі стандартизації, стандарти неурядових організацій: АА 1000:1999 «Відповідальність», міжнародний стандарт ISO/FDIS 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності», стандарт OHSAS 18001:2000 «Системи менеджменту щодо охорони праці й попередження професійних захворювань» тощо. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності створює передумови для реалізації інноваційної економіки. Вона передбачає створення нових знань, технологій, способів управління для впровадження нововведень з урахуванням балансу суспільних інтересів і цілей сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. *Корпоративна соціальна відповідальність : навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича ; уклад. В. Ю. Грунтковський. - Чернівці : Рута, 2017. - 139 с.*
2. *Деліні М. М. Показники оцінки соціально-економічної відповідальності підприємництва в Україні / М. М. Деліні // Проблеми економіки. - 2017. - № 4. - С. 263-270.*
3. *Валькович Н. Р. Дотримання стандартів соціальної відповідальності на підприємствах України / Н. Р. Валькович, М. П. Буковинська // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. - 2016. - 22, № 6. - С. 100-109.*
4. *Колот А.М. Корпоративна соціальна відповідальність: еволюція та розвиток теоретичних поглядів / А.М. Колот // Економічна теорія : науковий журнал. - К., 2013. - № 4. - С. 5-27.*

5. Коваль З. О. Менеджмент персоналу : навч. посіб. / З. О. Коваль . - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. - 451 с.
6. Колот А.М. Корпоративна соціальна відповідальність і проблеми її сприймання суспільством / А.М. Колот // Соціально-трудова відносина: теорія та практика: збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 2(6)/2013. – С. 6–14.
7. Розвиток КСВ в Україні: 2010–2018. Укладачі: Зінченко А., Саприкіна М. – К.: Видавництво «Юстон», 2017. – 52 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://csr-ua.info/csr-ukraine/wp-content/uploads/2018/10/CSR_2017_research-1.pdf
8. Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 року. – офіційний сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.svb.org.ua/sites/default/files/201309_strategiya_spriyannya_rozvitku_svb_v_ukrayini.pdf.

Danylevych Nataliya
Ph.D., Associate Professor
of Human Resource Management and Labour Economics Department,
SHEI «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»
n.danylevych@gmail.com

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IMPLEMENTATION PRACTICES AS A GUARANTEE FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary. *The outlook on corporate social responsibility of business is analyzed. The development and the most common practices of corporate social responsibility implementation at Ukrainian enterprises are considered. The directions for further development of CSR in companies in Ukraine are identified.*

Keywords: *corporate social responsibility, business, society, European integration, corporate culture.*

Дуба М. І., д.е.н., професор,
професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
dyba_m@ukr.net
Гернего Ю. О., к.е.н.,
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
iuliiagern@ukr.net

ПАРАМЕТРИ СТАЛОСТІ СОЦІАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Анотація. *У дослідженні складено карту бізнес-стимулів для реалізації політики людського розвитку. Визначено основні напрями реалізації пріоритетів людського розвитку зусиллями бізнесу в Україні. Запропоновано напрями підтримки бізнесом людського розвитку в Україні.*

Ключові слова: *корпоративна соціальна відповідальність, соціальний бізнес, соціальні інвестиції, фінансування людського розвитку.*

Актуальність. Інтеграційні процеси в європейську систему соціальних, економічних та екологічних відносин є одним із актуальних пріоритетів в контексті інклюзивного людського розвитку економіки України, активізації тенденцій збалансування компонентів людського розвитку. Тому, в процесі удосконалення фінансових механізмів забезпечення збалансованого людського розвитку в Україні нагальним є пошук альтернатив державному фінансуванню, яке займає ключові позиції у структурі фінансування проектів соціальної сфери за рахунок ресурсів бізнесу. Актуальності набуває поєднання досліджень методологічного інструментарію параметрів сталості соціального бізнесу та практичного досвіду реалізації відповідних практик соціального бізнесу в Україні.

Постановка задачі (мета). Аналіз прогресивного міжнародного та європейського досвіду підтримки людського розвитку показало існуючий потенціал для реалізації соціальних проектів приватними підприємствами, формування умов для посилення